

UDK/UDC: 061.22 (497.5 Vinodol)

811.163.42'282

DR. SC. BRANKO BLAŽEVIĆ

„NOVLJANSKO KOLO“

KATEDRA ČAKAVSKOG SABORA**O Čakavskom saboru**

Čakavski sabor utemeljen je 1970. godine, te nakon skoro četrdeset godina uspješnog rada valja reći nekoliko riječi i o našem udjelu u tom velikom čakavskom korpusu i o našoj kulturi. Osnovan je s ciljem zaštite čakavskog dijalekta, čakavskog govora, literarnog i pjesničkog izražaja, njihovih arhaičnih korijena i kulturološke osobitosti, kao i radi zaštite i promocije istarsko-primorske pučke glazbene ljestvice, našega kanta i pisme, pučkoga melosa i pučkog folklora. Zatim radi zaštite bogate, ali i zapuštene spomeničke i duhovne baštine, višestoljetne glagoljaške i pučke vertikale. Jednom riječju: osnovan je radi zaštite, predstavljanja i promicanja svih naših zavičajnih duhovnih i materijalnih vrijednosti koje ovaj kraj čine posebnim, vrijednim i prepoznatljivim.

Uz rad Sabora nezaobilazno je ime Zvana Črnje, kulturnog povjesnika, esejista i pjesnika. Vrativši se 1967. godine s bogatim iskustvom urednika i kulturnog radnika te s neospornim ugledom i autoritetom istarskog i hrvatskog intelektualca iz Zagreba u Rijeku, kao urednik Dometa, započeo je s koncipiranjem razgranatog, svestranog i duboko utemeljenog kulturnog programa. Tim je programom za istarsko-primorsko čakavsko područje, jasno i nedvosmisleno dao do znanja da je to područje dio svehrvatske kulture, i da se sve njegove dionice koje ga čine takvim, „ne smiju izgubiti“ u nekom nadnacionalnom i unificiranom „jedinstvu“ i identitetu. Jer kako kaže Črnja ...“snaga i čudesna ljepota takve integracije i sinteze upravo izvire iz izvorišnih korijena. Ono što danas ima vrijednosti naspram svjetskih horizonata, to govori svojim jezikom, iz vlastite sudbine, bojama i glasovima svoga područja... Sve je ostalo praznina... (F. Tončić: U povodu 35. godišnjice...).

Ta naša kulturno-povijesna konstanta može se pratiti tamo od glagoljaško-pučke ili protestantske kontroverze, preko preporoda i narodnjačkog 19. stoljeća, antifašističke borbe između dva rata i tijekom NOR-a, pa sve do Domo-vinskog rata tijekom 90-tih godina već minulog, 20. stoljeća.

Na takvim je bogatim izvorištima 8. lipnja 1969. godine, kao prvi i polazni nukleus, u Žminju osnovan Sabor čakavskog pjesništva. Ta udruga građana – volontera, postupno prerasta u javnu, kulturnu i demokratsku tribinu (Katedru), koja će osim pjesnika čakavaca okupljati i javne djelatnike, afirmirane pjesnike i književnike, znanstvene i stručne radnike, koji će se sustavno početi baviti istraživanjem, valoriziranjem i redefiniranjem čakavštine, te označiti potpuni teorijski zaokret u gledanju na čakavštinu. Već početkom 1970. godine na istim konceptualnim osnovama i izvorištima, osnovan je Čakavski sabor s programsko- teritorijalnim katedrama kao znanstveno-stručnim javnim tribinama.

Čakavski sabor kao Zajednicu udruga u kulturi tvore (za sada) 25 katedri¹, tj. temeljnih udruga, najvećim dijelom s područja Istre i Hrvatskog primorja, tj. s područja istarsko-primorske čakavštine.

Tijela Sabora su:

- Skupština, koju čine po tri predstavnika svake katedre
- Predsjednik i dva potpredsjednika
- Upravni odbor kojega čine po jedan predstavnik svake katedre
- Nadzorni odbor
- Časni sud.

Rad tijela i način upravljanja u katedrama uređeni su njihovim statutima, pravilima i drugim aktima, na posve demokratskim osnovama i međusobnoj suradnji.

Uz mnogobrojne aktivnosti Sabora i katedri spomenimo znanstveno- kulturološke skupove, koje svake godine organizira Katedra u Raklju pod nazivom „Susreti na dragom kamenu“, sada već po 32. put. Uspješno se nastavlja kolo izdavanja knjiga „Istra kroz stoljeća“, sada ih je 12, s više tomova.. Posebno je svečano obilježena 35. godišnjica Čakavskog sabora i 125. godišnjica rođenja I. M. Ronjgova.

Za svoj rad Čakavski je sabor dobio više priznanja. Dosad dodijeljena priznanja:

- 1) *Plaketa „Marulić“* kao najviše priznanje Sabora, dodjeljuje se pojedincima za životno djelo odnosno iznimno kreativan doprinos i za posebno

¹ U mjestima: Buzet, Cres-Lošinj, Grobinština, Josipdol, Klana, Kornić - o. Krk, Kostrena, Labin, Mošćenička Draga, Novigrad, N. Vinodolski, Opatija, Otočac, Pazin, Pinezići - o. Krk, Poreč, Rab, Rakalj, Rijeka, Roč, Ronjgi, Svetvičenat, Škrlevo, Zagreb, Žminj.

vrijedne rezultate postignute dugogodišnjim stvaralačkim radom i aktivnošću u nekom od znanstvenih, umjetničkih ili kulturnih područja, te za poseban doprinos u vrednovanju i afirmiranju čakavske kulture. Plaketa „Marko Marulić“ dodijeljena je akademiku **Milanu Mogušu** (2005.).

- 2) *Povelja „Zvane Črnja“*, dodjeljuje se pojedincima, ustanovama, udru-gama i drugim osobama i tijelima za svesrdan, ustrajan i kontinuiran dugogodišnji organizacijski rad i aktivnosti odnosno za osobito zapa-žene i vrijedne rezultate ostvarene na promicanju i oživotvorenju pro-gramskih ciljeva i temeljnih zadaća Čakavskog sabora,
- 3) *Nagrada „Mate Balota“*, dodjeljuje se autoru za knjigu godine u istarsko-primorskom čakavskom području. Ova je nagrada dodijeljena Istarskoj županiji za tiskanje Istarske enciklopedije.
- 4) *Nagrada „Ivan Matetić Ronjgov“*, dodjeljuje se izvoditelju ili dirigentu za najuspješniji glazbeni događaj, skladateljsko djelo, teorijski rad u području glazbe, odnosno glazbenu ili filmsku produkciju koje posebno doprinose očuvanju, proučavanju i promicanju autohtonog glazbenog izričaja. Ova je nagrada pripala maestru **Dušanu Prašelju** za glazbeni događaj godine.
- 5) *Nagrada „Ljubo Pavešić“*, dodjeljuje se za najbolji čakavski tekst skladbe izvedene na Festivalu Melodije Istre i Kvarnera.

Svaka katedra ima svoj program, njihov zbir je zajednički program Sa-bora, s tim da on ima i svoj program. U proteklim godinama Sabor i udružene katedre razvili su veoma plodan rad na poslovima iz svojeg djelokruga, te ove institucije predstavljaju važnu kariku u ukupnom kulturnom životu ovih dviju županija, tj. Primorsko-goranske i Istarske županije.

Za razdoblje od 2007. do 2010. godine Sabor i katedre utvrdili su svoje programske orijentacije, u kojima, između ostaloga, planiraju nastaviti s izdavačkim programom „Istra kroz stoljeća“, dovršiti plan i program biblio-tečnog sređivanja i popunjavanja Čakavijane, pripremiti i pokrenuti program Čakavske akademije, pripremiti izdavanje Rječnika čakavskog jezika, pri-premiti i tiskati dijalektološke karte čakavskog područja, održavati stručne i znanstvene skupove o čakavštini, obnoviti Aleju glagoljaša, osigurati financi-ranje Projekta skulptura uz Istarski ipsilon...

Katedra „Novljansko kolo“ u Novom Vinodolskom

Među prvim katedrama Čakavskog sabora utemeljena je i naša Kate-dra „Novljansko kolo“, a koja ima zadaću njegovati čakavski govor, pisme i tance, muške i ženske duete, sople, jedinstvenu i autentičnu sačuvanu pučku

dramu (koja se događa od prvog četvrtka do čiste srede), novljansko kolo i pjevače toga kola, žitak i bogatu narodnu nošnju.

Te kulturne vrijednosti imaju svoju povijest - sežu u daleku prošlost. Primjerice, o novljanskom mesopustu piše još u starim urbarima Novog Grada, a zna se da je postojao još prije Vinodolskog zakona, kao i usmena narodna drama.

Uz rad ove Katedre neraskidivo je vezano ime našeg kulturnog i turističkog radnika Srećka Kabalina, jednog od osnivača Kola i njegova predsjednika od osnivanja do danas. On je inicirao i vodio mnoge aktivnosti Katedre i zaslužan je za očuvanje i promoviranje kulturno-povijesnih osobitosti novljanskog kraja, pa je proglašen počasnim i doživotnim predsjednikom Katedre.

U Katedri danas djeluje: krug „Pivača novljanskog kola i sopilaša“, krug „Čakavskih pjesnika“, krug „Mesopustarskog društva“ i krug „Malo kolo“. Posebno je važno spomenuti da je Katedri pristupilo „Malo kolo“ koje djeluje u Osnovnoj školi „Ivan Mažuranić“ u Novom, a u kojem djeluju tri sekcije: sopilaši s voditeljicom V. Piškulić, mali folklor koji vode Vinka Šamanić, Marina Levar i Sonja Meringer, te sekcija malih čakavaca koju vodi D. Piškulić. Za glazbeno stvaralaštvo zadužena je Đurđica Miklić.

U Novom djeluje i KUD „Ilija Dorčić“ koji nije u sastavu Katedre, ali također njeguje i čuva izvorne narodne običaje Novog.

Poseban događaj za Novi je ljetni novljanski karneval, koji se već afirmirao i postao međunarodno poznati karnevalski događaj.

Sve to zajedno govori o velikom trudu usmjerenom na zaštitu i promicanje zavičajne kulture na koju smo uvijek bili i bit ćemo jako osjetljivi i ponosni, jer ako to izgubimo izgubit ćemo svoju prepoznatljivost, svoj identitet, pa ćemo zajedno s njim, i mi otići u zaborav.

Literatura

- 1) BLAŽEVIĆ, Branko: (2006.) Katedra Novljansko kolo – godišnjak Mesopustarskog društva Travica.
- 2) BLAŽEVIĆ, Mira: (2007) Novljanski mesopust – „Travica“ 12 i „Modra lasta“ broj 6, 2006/7.
- 3) Čakavski sabor u povodu 35. godišnjice, Čakavski sabor 2003-5, Žminj, studeni 2005.
- 4) Statut ČS, Čakavski sabor 2003-5, Žminj, 2005.
- 5) Pravila o priznanjima ČS-Čakavski sabor 2003-5, Žminj, 2005.

Urednikov dodatak

Zamolili smo gospodina Branka Blaževića za ovaj članak i zato da bismo podržali već pokrenute inicijative za osnivanje Katedre Čakavskoga Sabora za Grad Crikvenicu i Općinu Vinodolsku. Prijedloge za osnutak Katedre primili

smo od više naših suradnika, te smo obavili i prethodne dogovore s gospođom Željkom Jurkić Kleković, pročelnicom u Poglavarstvu Općine Vinodolske, koja je počela pripremati osnivačku dokumentaciju. Uspostavili smo i kontakte s odgovornim ljudima u Čakavskom saboru, te u Katedri „Novljansko kolo“. Svi pozdravljaju inicijativu i smatraju potrebnima da se na taj način pokrije i ovo čakavsko područje, vjerujući da ćemo ovim tekstom ubrzati pripreme za osnivanje crikveničke katedre Čakavskog Sabora.

Sažetak

Rad počinje prikazom Čakavskoga sabora kao zajednice udruga – katedri, koje rade na očuvanju i promicanju čakavske kulture, a zatim opisuje rad Katedre „Novljansko kolo“. Zajedničko je za sve katedre, za sada njih 25 koje djeluju u okviru Sabora, da okupljaju pregaoce, najviše čakavce, koji se zajednički trude otkrivati, čuvati, promicati i razvijati bogatstvo čakavske narodne tradicije na raznim područjima čakavske kulture, stvarane kroz duga stoljeća. Novljanska katedra nosi naziv „Novljansko kolo“, čime ističe jednu kulturnu vrijednost Novoga, poznato narodno kolo i mnoštvo kulturnih sadržaja koji se njemu pridružuju, odnosno u njemu ostvaruju. Posebno je izdvojena ličnost Srećka Kabalina, jednoga od osnivača Katedre i stalnog njenog predsjednika .

Ključne riječi

Čakavština, čakavski sabor, katedre, Katedra „Novljansko kolo“, Srećko Kabalin.

Summary **Branko Blažević**

"NOVLJANSKO KOLO"

THE DEPARTMENT OF ČAKAVSKI PARLIAMENT

The work begins with an account of the Chakavski parliament as a congregation of the organizations-departments which work at safeguarding and promoting the Chakavska culture, and then describes the work of the Department "Novljansko kolo". It is common for all departments, for now 25 of them who work within the framework of the Parliament, to gather collectors, mostly Chakavce, who together try to discover, safeguard, promote and develop the riches of the Chakavska national tradition in various areas of the Chakavska culture, created throughout the long centuries. The Department of Novi Vinodolski bears the name "Novljansko kolo", with which it points out one cultural value of Novi Vinodolski, the famous national dance and the many cultural substances which go along with it, that are actually created within it. Special emphasis is put upon the figure of Srećko Kabalin, one of the founders of the Department and its constant president.

Keywords

Chakavski dialect, Chakavski parliament, Departments, Department "Novljansko kolo", Srećko Kabalin.

